

NOWY DZIENNIK

Adres redakcji i administracji: Kraków, Orzeszkowej 7.
Kas. telef. 279. — Konto czekowe Pocz. Kasy Oszcz. Nr. 141.123.
Wszystkie komunikaty należy nadsyłać **wprost** do Administracji.
Komunikaty przesłane Redakcyi nie będą uwzględnione.
Redakcyja rękopisów nie zwraca.
Redaktor naczelny przyjmuje od 11½ do 12 w południe.

Cena Hru

8 Mk

Prenumerata: w Krakowie i na prowincyi mies. 180— kwart. 550— M
w Krakowie z odroczeniem do domu . . . 210— . . . 620—
Na prowincyi: z przesyłką pocztową 225— . . . 650—
Zs granicą: z przesyłką pocztową . . . 275— . . . 800—
Ogłoszenia: Drobne ogłoszenia od wyrazu 5— Mk., wiersz nonparel
1-szpalt. Mk 15. Nadesłane Mk 40—. Wiersz nonparelowy 1 szp
w tekście Mk 55—, Wiersz nonp. 1 szpalt. na 1. stronie 65 Mk.
Zawiadomienia ślubne i gratulacje 150 Mk.

Stosunek Polski do Gdańska

Warszawa. (PAT). Dyrektor departamentu min. spraw zagr. Olszowski udzielił przedstawicielom prasy wyjaśnienia w sprawach stosunku Polski do Gdańska. Ze sprawozdania p. Olszowskiego podajemy szczegóły najważniejszych:

Sprawa obywatelstwa.

Obywatelstwo zyskuje się na ogół w dwojaki sposób, bądź przez urodzenie, bądź przez związek małżeński, po drugie zaś przez tak zwany naturalizację. W celu ustalenia zasad naturalizacji rząd polski zainicjował jeszcze dnia 17 lutego br. rokowania z Gdańskiem, które jednakże nie dały wyników i z woli gdańszczan na czas nieograniczony zostały zawieszone. Tymczasem senat gdański nie czekając na porozumienie z Polską, opracował projekt ustawy o obywatelstwie, włączając w ten przepisy o naturalizacji. Projekt ten złożony został przez senat z jednej strony sejmowi gdańskiemu, zaś z drugiej strony radzie Ligi narodów do dyskusji. Wobec takiego oczywistego uchylenia konwencji polsko-gdańskiej, Rada Ligi narodów postanowiła natężyć nadziewanie prezydentów o naturalizacji we wspólnym porozumieniu Polski z Gdańskiem. Tutaj zaznaczyć należy, że według projektu gdańskiego obywatel obcego państwa może uzyskać obywatelstwo gdańskie, jeżeli w ciągu lat dwudziestu nieprzerwanie w Gdańsku mieszkał będzie i w sposób nieskazitelny się zachowywał, jednakże w myśl tego projektu senat wolnego miasta w razie zasług dla wolnego miasta miałby prawo zupełnie odmówić naturalizacji całemu szeregowi ludzi, bez żadnego wpływu rządu polskiego. Wobec tego zasada taka nie mogłaby przez rząd polski być w żadnym wypadku przyjęta.

Fabryka broni.

W dalszym ciągu Rada Ligi narodów postanowiła zakazać bezwzględnie fabrykacji broni w Gdańsku w istniejącej tamże od dawna rządowej fabryce broni. Konferencya ambasadorów orzekła już kilkakrotnie, że wszelkie maszyny i urządzenia, znajdujące się w tej fabryce, mają być przyznane Polsce na własność. Postanowienie to jest pierwszorzędnej wagi dla rozwoju fabrykacji broni naszymi własnymi siłami. Komisya reparacyjna decyzyjną pawiższą miała niebawem wprowadzić w wykonanie. Projekt senatu, aby maszyny służące do wyrobu broni przerobić na maszyny do wyrobu maszyn do szycia, do pisania oraz rowerów, Rada Ligi narodów odrzuciła. Skoro rząd polski obejmie faktycznie w posiadanie maszyny i urządzenia, o których mowa, jako swoją własność, napadnie decyzyja co do dalszego losu fabryki.

Polska straż w Gdańsku.

Rząd polski utrzymywał od dawna w Gdańsku straż uzbrojoną w karabiny celem kierowania transportów wojskowych oraz celem pilnowania broni, amunicyi i materiału wojennego, składanego prowizorycznie w Gdańsku. Senat gdański upatrując w tem samach na utrzymanie swoje, utrzymywał, że wojska

obcego państwa nie mogą się znajdować na obszarze wolnego miasta. Sprawę tę Rada Ligi narodów rozstrzygnęła w duchu dla Polski pomysłnym, stanowiąc, że rząd polski może dla celów wyżej wymienionych utrzymywać straż, która przy pełnieniu swoich obowiązków może być mundurowana i uzbrojona w broń palną. Rada Ligi narodów uchwaliła jednocześnie, że Polska ma prawo posiadać magazyny dla prowizorycznego składowania broni, amunicyi i materiału wojennego a to w miejscu możliwie izolowanym, które w tym celu ma być Polsce przyznane. Jednocześnie przedstawiciele

Na drodze ku porozumieniu między Anglią a Irlandyą.

Zgoda irlandzistów na konferencyę

Horsesh. PAT. Rádób. De Valera i większość przedstawicieli Irlandyi zgodzili się na projektowaną konferencyę w Londynie. Opozycja, partya zupełnej niezawisłości Irlandyi zajęła stanowisko wycoekujące, zgadzając się jednak na przeprowadzenie konferencyi w Londynie.

Zawieszenie walk

Horsesh. PAT. Radio. Koła rządowe angielskie przywiązują wielkie nadzieje do zapowiedzianej w Londynie konferencyi. Konstatują dobrą wolę przywódców politycznych Irlandyi. Dowodem na zawieszenie walk pomiędzy obu narodami jest fakt, że generał Mac R. komendant sił zbrojnych angielskich w Irlandyi, uczestniczył w obradach politycznych, a następnie przechadzał się w pełnym umiarkowaniu spokojnie ulicami miasta Dublin.

Londyn. PAT. Wied. B. K. Urzędowo donoszą z Dublin: De Valera postanowił przyjąć zaproszenia Lloyd'a George'a na konferencyę

Francyi, Belgii, Włoch i Brazylii wyrazili opinię, że wyspa Holm najbardziej na ten użytek jest wskazana.

Liga narodów a Gdańsk.

Na zakończenie dyrektor Olszowski zaznaczył, że pogląd Rady Ligi narodów na wolne miasto Gdańsk zbiega się najzupełniej z poglądem rządu polskiego. Pogląd ten streszcza się w formule uszanowania postanowień traktatu wersalskiego, uszanowania praw Polski i Gdańska i konieczności wytworzenia idei politycznej wolnego miasta, jako odrębnego organizmu politycznego. Ścisłe zespolenie interesów wolnego miasta Gdańska z Polską jest najistotniejszym warunkiem rozwoju wolnego miasta w przyszłości.

w Londynie i polecił swoim zwolennikom, by wstrzymali wszystkie akcje na wojska rządowe i osoby cywilne, jakoteż, by zaniechali wszelkich ruchów wojskowych. Celem stworzenia atmosfery, która by umożliwiała pokojowe dyskusye, zarządził rząd angielski, by wszystkie przedsięwzięcia wojskowe i rewizyjne policyjne, jakoteż wysyłanie posiłków wojskowych było wstrzymane. Polecenia to wchodzi w życie z dniem 11 br. w południe.

Nastroj w Irlandyi.

Uublin. PAT. Wied. Biuro Kor. Kiedy lord major komunikował publiczności, udzielającej przed budynkiem miejskim, zawarcie rozejmu w Irlandyi, odezwały się w tłumie entuzjastyczne okrzyki, pozem publiczność śpiewała pieśni patriotyczne. W chwili pojawienia się de Valery przed budynkiem miejskim entuzjazm osiągnął punkt kulminacyjny. De Valera z trudną wolą się dostał do swego powozu. Przy pojawieniu się generała Mac R. głównego dowódcy w Irlandyi, odezwały się częstotowo okrzyki przyjaźni, oświecy zaś sykania.

Traktat amerykańsko-niemiecki.

Gdańsk. PAT. Sekretarz stanu Hughes postanowił przedstawić kongresowi jako podstawę traktatu z Niemcami traktat wersalski, jednak w formie zmienionej. Gary rozdział 4 i 5 rządu Ligi narodów został wykreślony z tego projektu. Według w całym tekście słowa Liga narodów zostały zastąpione słowami państwa sprzymierzone i przyjaźnione, słowa Rada Ligi narodów zastąpione słowami: główne państwa sprzymierzone i przyjaźnione. Rozdział traktujący o nowych granicach Niemiec, o politycznych postanowieniach dla Europy, został wykreślony również. Traktat wersalski w formie podanej przez Hughesa zaczyna się dopiero od rozdziału 4-go. Rozdział ten zawiera pewne zastrzeżenia, że do uznania suwerenności Francyi w Maroku i Anglii w Egipcie. Artykuły odnoszące się do szantunku zostały przez Hughesa wykreślone. Rozdział 8 i część rozdziału 9-go wykreślono, natomiast utrzymano w mocy rozdział dotyczący ukarania cesarza Wilhelma i zbrodniarzy wojennych oraz artykuły dotyczące udziału Ameryki w Komisji reparacyjnej. Rozdział 9 i 12 zatrzymano z niewielkimi zmianami, z których wynika, że Ameryka chce stać z dala od wszelkich sporów europejskich.

Z procesu przeciwko mordercom hr. Tiszy. Uwolnienie Friedricha.

Budapeszt. PAT. Węg. Biuro Kor. W ciągu wczorajszej rozprawy sądowej przeciwko mordercom hr. Tiszy, oświadczył prokurator, że ośkarżenie przeciwko Stefanowi Friedrichowi, wytoczone na podstawie zeznań Huetnera. Rozprawa wykazała zupełną niewinność Friedricha (wtedy publiczności przysłuchującej się rozprawom okrzyki: eljen!) Prokurator oświadcza przed całym krajem i przed całym światem, iż jest przekonany o niewinności Stefana Friedricha z tego powodu, że jego ośkarżenie Trybunał po krótkiej naradzie postanowił wstrzymać postępowanie karne przeciwko Stefanowi Friedrichowi. Po ogłoszeniu uchwały wyraził obrońca Friedricha ubolewanie z tego powodu, że Friedrich nie otrzymał żadnego sadowiczynienia. Friedrich opuścił następnie salę rozpraw. Przed budynkiem zebrały się wielkie tłumy publiczności i zgłaszały Friedrichowi burzliwą owację.

Konferencje syońskie w Rumunii i Szwajcaryi.

Życie żydowskie i ruch syonistyczny w Rumunii, doznały po okupacji Bukowiny i Bessarabii nowego impulsu. W czerwcu odbyła się w Gala-tzu przy bardzo licznych udziałach delegatów, konferencja syonistyczna, w której brali udział delegaci z Besarabii i Bukowiny.

Rabin bukareszteński dr. Niemirower powitał konferencję imieniem organizacji syonistycznej Bukaresztu. W przemówieniu swym dał wyraz radości z powodu obecności zasłużonych towarzyszy Dra Kogan Bernsteina z Besarabii, Dra Majera Ebnera z Bukowiny oraz delegata londyńskiego biura Keren Hajesod.

Referat o Keren Hajesod wygłosił Dr. Wileński, poczem Dr. Ebner omówił sytuację polityczną w syonizmie.

Zainteresowanie wywołało oświadczenie przedstawiciela Zirej-Zion, który podniósł, że młodzież robotnicza nie życzy sobie przeszczepienia walki klasowej do Palestyny, tylko współpracy z wszystkimi klasami żydowskimi nad dziełem odbudowy Palestyny.

* * *

W Zurychu obradowała z końcem czerwca 24. rocznica konferencji syonistycznej. Konferencja była wyrazem rozprężenia, jakie ostatnio zakradło się do organizacji szwajcarskiej, dzięki apatii pewnych sfer żydowskich. Ten stan rzeczy, który przewodniczący konferencji Dr. Brunschwig naplętnował w swym przemówieniu, znalazł swój wyraz w dziwnym fakcie, że podczas gdy rada kantonalna nadesłała pismo powitalne, gmina wyznaniowa nie spełniła tego zwykłego aktu kurtuazyi. Tylko rabin zurychski Lammann pro persona powitał konferencję.

Wielkie wrażenie wywarło przemówienie członka dyrektorium Keren Hajesod Hilela Zlatopol-skiego, który apelował przedewszystkiem do ciarności samych syonistów przypominając, że za czasów Chmielnickiego wynosił masaker 25 procent. Przy wyborze egzekutywy wynikły trudności. Część syonistów zurychskich, którzy w swej opozycji zbliżają się do stanowiska byłych wodzów amerykańskiego syonizmu usiłowała zdobyć ster władzy w stronnictwie, w ostatniej chwili przyszedł jednak do skutku kompromis i wybrano prowizoryczną egzekutywę, której zadaniem ma być: przeprowadzenie akcji szkolejowej, wyborów na kongres oraz wysłanie do Londynu funduszy zebranych na Keren Hajesod, poczem zwołaną być ma nadzwyczajna konferencja dla przeprowadzenia reorganizacji szwajcarskiego stronnictwa syonistycznego.

Konferencja mizrachistów amerykańskich.

Nowy Jork (ZBK). Pod przewodnictwem rabina Meira Berlina odbyła się tutaj konferencja amerykańskiej organizacji „Mizrach”. W konferencji tej, której obrady trwały przez 2 dni, wzięło udział 50 delegatów.

Przewodniczący wygłosił dłuższe przemówienie, w którym ostro zaproteściwał przeciw temu, że „Mizrach” nie ma swoich przedstawicieli w Komisji syońskiej i dyrektorium Żydowskiego Funduszu Narodowego. W dalszym ciągu podkreślił mowca doniosłe znaczenie „Keren Hajesod”.

Po długiej dyskusji powzięto m. i. następujące rezolucje:

- 1) Należy zwołać światową konferencję „Mizrach” jeszcze przed kongresem syońskim.
- 2) Na najbliższym kongresie należy domagać się, ażeby komisja syońska nie udzielała subwencji grupom robotniczym lub instytucjom, jawnie naruszającym świętość soboty.

Brak domów w Palestynie.

Jerozolima. (ZBK.) Prasa hebrajska, wszystkie partje i zrzeszenia — w ich liczbie także organizacje robotnicza i ortodoksyjna — rozpoczęły energiczną akcję celem budowy domów w Palestynie.

Zasadniczy plan akcji polega na wybudowaniu w jak najkrótszym czasie trzech tysięcy domów, co stanowi minimum obecnego zapotrzebowania. Obecnie zaostriżył się znacznie problem mieszkaniowy, a to z powodu opuszczenia okolic z ludnością mieszaną przez Żydów.

Żydostwo palestyńskie jest gotowe poświęcić dla tego celu ćwierć miliona funtów, a niezależnie od tego postara się o uzyskanie pożyczki z zewnątrz w kwocie pół miliona funtów.

Pisma podnoszą, że Żydzi palestyńscy uważają za stosowne przełożyć sprawy gospodarcze na wstępie ponad kwestje polityczne.

Wielkie burze w Judei.

Jerozolima. Tegoroczny klimat palestyński jest niezwykle. W Judei panują ogromne upały. W pierwszych dniach czerwca spadły obfite deszcze, połączone z burzami. W okolicy Berseby szalała burza z gradem. Pomimo dni deszczowych, żniwa były mierne. Ucierpiały zwłaszcza owoce: W Be-tleem spadła cena płonów wskutek częstych burz o 40 procent.

Ceny środków żywności obniżyły się znacznie w Palestynie, zwłaszcza zaś ceny ziemniaków, kawy i cukru.

O szkołę żydowską na Bukowinie.

Czerniowiec. Po długich pertraktacjach między rumuńskim gen. sekretarzem oświaty a przedstawicielami poszczególnych narodowości na Bu-

Przegląd polityczny.

Prezydent Harding

Tryb życia i zwyczaje w Białym Domu.

Pałac przeznaczony na mieszkanie dla prezydenta północno-amerykańskiej republiki St. Zjednoczonych w Waszyngtonie nosi nazwę „Białego Domu”.

Okala go przepyszny park, wysadzony cudnymi drzewami, gdzie się tonie w powodzi alei, kłombów i kwiatów. Park ten za czasów administracji byłego prezydenta Wilsona był dla publiczności zamknięty, a „Biały Dom” okalała tajemnicza ci-sza, pełna legend i domysłów. Obecnie park znowu otworzono dla publiczności.

Nowy wybraniec narodu, dotychczas jest nieodgadniętym sifinksem. Nowy lokator „Białego Domu” wraz ze swą żoną zajął apartamenty wilsonowskie i wprowadził tam nowe zwyczaje i nową etykietę.

Pani Hardingowa już także zyskała rozgłos. Nie w polityce oczywiście, ale w dziedzinie mody, dzięki czemu zyskała popularność wśród przemysłowców i kupców. Oto czyniąc zamówienia i zakupy w magazynach mód wybierała pewne przez siebie ulubione kolory sukien i fasony kapeluszy, które od tego czasu zdobyły sobie nazwę „prezydentowej”.

Zarówno ranny posiłek, jak i obiad spożywają wspólnie w „Białym Domu”. Wizyty oraz codzienne wycieczki na pole wyscigowe odbywają także wspólnie. Codzienny tryb życia tego potężnego wierzyciela Europy odznacza się pewną prostotą.

Gabinet, w którym codziennie pracuje, zawiera jedno machiniowe biurko, na którym spoczywają ważne papiery, telefon, szafę z książkami i kilka krzeseł. Na ścianie jeden tylko obraz — to podobizna Abrahama Lincolna.

Prezydent wstaje o godz. 7 min. 30 r., a w godzinę później zasiada do śniadania. Następnie udaje się do swego biura, gdzie konfieri ze swoim osobistym sekretarzem G. Christianem i załatwia korespondencje. Od 10 do 1 po południu udziela posłuchań, poczem spożywa powtórnie śniadanie. Około 2 godziny po południu wyjeżdża wraz z żoną samochodem na pola wyscigowe, bawiąc tam dość długo, bo kilka godzin. To było przyczyną, że pp. Wilson, którzy przybyli złożyć pierwszą wizytę do byłej swojej siedziby „Białego Domu” — nie zastali jego nowych mieszkańców. O godzinie 6 wieczorem pp. Harding opuszczają pola wyscigowe i wracają na obiad, który jednak spożywają nie wcześniej, niż o 7 wieczorem. Resztę dnia spędzają bardzo często w teatrze, teatr bowiem jest ulubioną rozrywką p. Hardinga.

Rabindranath Tagore o ideal bojkotu

Jak wiadomo, w Indjach panuje od dawna dość silny prąd separatystyczny, który w ostatnich czasach przejawia się pod postacią unikania współ-pracownictwa z Anglikami, a zarazem bojkotowania wszystkiego, co angielskie, poczynając od języka.

W tej sprawie Rabindranath Tagore, bawiący obecnie w Europie, wysłał do dyrektora swej szkoły w Bolepur w Bengalu list, w którym surowo potępia ten niezdrowy ruch nacjonalistyczny. W liście tym pisze:

— „Człowiek, który dookoła swego domu wznosi wał, który musi zasłonić wszystkie jego okna i drzwi, nie może być nazwany człowiekiem, kochającym swój dom. Prawdziwie kocha swój dom ten człowiek, który wszelkimi siłami stara się uzyskać dla niego jak najwięcej powietrza i światła. Kiedy przeczytałem w gazetach, iż Mahatma Gandhi (poeta hinduska) wzywa damy nasze, aby się nie uczyły po angielsku, spostrzegłem, iż przystąpiono już do wznoszenia takiego muru dookoła naszego domu.

Mówiąc inaczej, zaczynamy myśleć, iż zbawienie nasze jest w tem, aby dom zamieścić w więzie-

kowinie, zdołano wypracować plan walki ze szkół ludowych i średnich.

Najwięcej trudności wynikło przy uregulowaniu sprawy szkolnictwa żydowskiego. Wielkość ludności żyd. opowiedziała się za językiem hebrajskim jako wykładowym, podczas gdy socjaliści żydowscy prowadzili namietną walkę za językiem żydowskim. W konsekwencji tej walki zostały prawa szkolnictwa żydowskiego znacznie uszczuplone.

We wszystkich klasach szkoły ludowej oraz w I i V. klasie szkoły średniej wprowadzono język rumuński jako wykładowy. W innych klasach pozostaje język niemiecki wykładowym. Język żydowski wzgl. hebrajski wykładany będzie przez 4 godziny w tygodniu, a to wedle wyboru rodziców, którzy tak samo mają rozstrzygnąć czy nauka religii ma się odbywać w języku żydowskim czy hebrajskim.

nie! Zamykając dostęp światłu świata zewnętrznego, zaczynamy kłaniać się ciemnościom swego domu! Zapominamy o tem, że od tych, którzy odsuwają się od swych bliźnich, odsuwa się Bóg tak samo, jak od ras okrutnych, szukających swej wielkości w podbijaniu innych narodów”.

Po strejku górników w Anglii.

Lloyd George na jednym z ostatnich posiedzeń parlamentu angielskiego przedstawił szczegóły umowy między przedstawicielami robotników i przedsiębiorców, która doprowadziła do zakończenia strajku. Prezydent ministrów oświadczył, że żądania górników w sprawie ustanowienia jednego mianownika płacy nie zostały przyjęte. Umowa zabezpiecza jednak pokojową produkcję na długi czas. Zamiast tak zwanego narodowego wyznacznika płacy, zgodzono się na ustalenie pewnej przedelnej; po wypłaceniu pewnej przeciętnej i po pokryciu innych wydatków, otrzymają właściciele kopalń 17 funtów szt. za każdych 100 funtów, które zostaną wypłacone w formie zarobków. Wszystkie późniejsze dochody z kopalń będą podzielone między robotników a właścicieli kopalni w stosunku 83 do 17. Tym sposobem robotnicy będą dopuszczeni do zysków w przedsiębiorstwie, a przez bezpośredni interes w przemysle spodziewany jest wzrost całej produkcji.

Zakończenie strajku przyjęła cała prasa z wielką radością, chociaż dzienniki nie ukrywają pesymizmu ze względu na ogólne ciężkie gospodarstwo położenie. „Daily Telegraph” pisze, że wielu poważnych przemysłowców wyraża zaniepokojenie ze względu na wielkie ustłowania Ameryki, wysiłki Japonii, zapobiegliwość i energię Niemiec. „Times” wzywa wszystkich Anglików do pokoju społecznego i energicznej pracy, ażeby Anglia mogła odzyskać swoje stanowisko w międzynarodowym życiu gospodarczym.

Sytuacja żydów na Litwie.

Znany żydowski działacz społeczny, dr. Jochel-maan, który bawił dłuższy czas na Litwie, nakreślił w wywiadzie z dziennikarzem panujące tam stosunki. Pokożenie Żydów na Litwie jest dobre. Warunki materialne znacznie się polepszyły, gdyż urodzaj był w tym roku nadzwyczajny, a miejsc zbytu nie brak.

Stosunek litewskich warstw wyższych do Żydów jest doskonały. Rząd dba o prawa Żydów. Prócz tego, że istnieje ministerstwo dla spraw żydowskich, zajmują Żydzi wybitne stanowiska we wszystkich instytucjach państwowych. Generalnym konsulem litewskim w Berlinie jest narodowy Żyd, Hirszowicz. Litwini nie czynią tam dobrodziejstw Żydom, gdyż uważają to za rzecz naturalną. Minister Purycis jest zdeklarowanym żydofilem.

Natomiast w armii panują, po części, stosunki antysemitckie; przypisać to należy oficerom, którzy przeważnie służyli w armii carskiej. Rząd jednak czyni wszystkie możliwe wysiłki, celem usunięcia tych tarć.

Cale społeczeństwo żydowskie ma wielkie zaufanie do rządu i stara się o jaknajlepsze współżycie z Litwinami. Niedawno powstał w Kownie klub żydowsko-litewski, gdzie zbiera się inteligencja żydowska i litewska, i następuje obopólna wymiana myśli.

Stan duchowy Żydów litewskich jest wyśmienity. Prawie wszyscy Żydzi są gorliwymi syonistami. Dr. Jechelman widział w Kownie pochod dzieci żydowskich w lag-bomer z narodowymi szablami błękitno-białymi — neutralność Żydów był bardzo podniosła.

Jüdische Presszentrale Zurich donosi, że paryż politechnice litewskiej w Kownie otworzyły specjalnie dla Żydów wydziały równoległe w językiem żydowskim, jako wykładowym. Koszt utrzymania tych równoległych wydziałów pokrywa część rząd kowieński, część kowieński.

Wybory do litewskich rad miejskich a Żydzi.

Kowno. (Z. B. K.) Wyniki wyborów do kowieńskiej rady miejskiej wypadły zgoła niespodzianie dla Żydów z powodu obojętności ze strony ludności żydowskiej w stosunku do wyborów. Rezultatem abstynencji jest wybór do rady miasta Kowna 6 radnych żydowskich. Natomiast na prowincyi wybory wpadły dla Żydów bardzo pomyślnie.

Z kraju.

EPILOG PROCESU SAMBORSKIEGO O ZBRODNIĘ STANU.

Jak już donieśliśmy odbył się w Samborze proces przeciw robotnikom żydowskim z Borysławia, członkom socjalistycznego „Bundu” oskarżonym o zbrodnię. O epilogu owego procesu pisze lwowski „Dziennik Ludowy” m. in. co następuje:

Werdykt ławy przysięgłych zaprzeczył wszystkim głosami pytania o zarzuconą aktem oskarżenia zbrodnię stanu co do wszystkich obwinionych. Jedynie oskarżonego Wiesenfelda uznał winnym zbrodni „zakłócenia spokoju publicznego” z § 65 a) ustawy karnej, popełnionej przez to, że jako sekretarz zgromadzenia, odbytego 1 maja 1920, nie zapobiegł uchwaleniu rezolucyi, zawierającej rzekomo znamiona powyższej zbrodni.

Trybunał zasądził Wiesenfelda na 2 lata ciężkiego więzienia, obostrzonego postem i twardego łóżem.

Oskarżonego Josefsberga uznał werdykt przysięgłych winnym zbrodni § 61 u. k., popełnionej przez to, że zaniechał doniesienia do szefa delenzwy w Borysławiu o działalności rzekomego Komunisty Frenicha.

Josefsbergowi wymierzono za to karę 3 lat ciężkiego więzienia, obostrzonego postem i twardego łóżem.

Echa aresztowania — obrazów w atelier żyd. artysty malarza. „Robotnik” pisze o wkroczeniu policyi warszawskiej do atelier p. Minkowskiego, co następuje: „Mieszka w Warszawie artysta-malarz Minkowski, malujący obrazy z życia Żydów. Zdobył sobie imię w sztuce. Przed kilku dniami odwiedziła jego pracownię, policya i. aresztowała niektóre jego obrazy, jako niecenzuralne. Policya prócz wielu funkcji, które spełnia w społeczeństwie, pełni jeszcze funkcję cenzora sztuki. Wprawdzie Konstytucya 17-go marca zastrzega w odczytanie naszej wolności myśli, ale z temi wolnościami jest tak, jak z tajemnicą pocztową, również przez akt 17-go marca zastrzeżoną. Sztuka nie ma cenzury i znać jej nie może. Sztuka jest wolna i nikt jej dyktować nie może ani co ma malować, ani przy pomocy jakich środków ma swoje pomysły artystyczne wyrażać. Aresztowanie obrazów malarza wywołane podejrzeniem, że chce je wysłać zagranicę, jest skandalem. Jakkądyby szefowie policyi nie rozumieli, że czyn ich więcej zaszkodzi dobrej sławie ojczyzny, niż obrazy, które pacholek policyjny sekwestruje”.

Czy amnestya dotyczy również dezertów? „Jud.” donosi, że amnestya obejmuje tylko tych poborowych, którzy nie wyjechali zagranicę i stawili się do komisji przeglądowej przed 17-ym marca 1921 r. Przyczem zaprzysiężeni podlegają sądom wojskowym i zostają całkowicie ulaskawieni. Natomiast niezaprzysiężeni podlegają sądom cywilnym; skazani na 3 miesiące więzienia lub mniej zostają zupełnie ulaskawieni; skazani na mniej, niż 6 miesięcy — odsiadują połowę, a ponad 6 miesięcy — trzecią część. Inaczej przedstawia się sprawa z poborowymi, którzy stawili się po 17-ym marca 1921 r.

Ci, którzy dezertowali po zaprzysiężeniu lub z pułku i zgłaszają się obecnie do P. K. U., otrzymują kartę powołania i podlegają sądom wojskowym. Są oni karani więzieniem od 6 miesięcy do 2 lat. Niezaprzysiężeni podlegają sądom cywilnym i są karani więzieniem od 3 miesięcy do roku.

Prawo publiczności dla gimnazjum realnego w Oświęcimiu. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego nadał reskryptem z dnia 2 marca br. L. 1159 D. II. klasom I.—VI: prywatnego gimnazjum realnego w Oświęcimiu na rok szkolny 1920-21 prawo publiczności z ograniczeniem tego prawa do uczniów publicznych zakładów nauczających na codzienną naukę.

Ze świata.

ŚWIATOWE ZAPASY RADU.

Światowe zapasy radu ocenia się ogółem na około 100 gramów. Z tego 60 gr. znajduje się w Ameryce północnej. Memorial Hospital New York posiada 4 gramy. W Europie Akademia nauk w Wiedniu posiada 2 gr. Instytut radiologiczny pod zarządem p. Curie-Skłodowskiej także 2 gr. W Niemczech niema takich ilości na jednym miejscu, a i zapas ogólny stopniał znacznie. Niektórzy przypuszczają, że w ten sposób ukryły się lub uszły zagranicę znaczne kapitały, bowiem cena radu wynosiła w 1907 roku 160000 Mk. za 1 gram, w 1914 roku 650000 Mk., a w 1918 r. już około 8. milionów Mk. Surowiec amerykański Carnotyp przy wysokim kursie dolara jest dla Europy niedostępny.

W Europie kopalnie radu posiada jedynie państwo czeskie.

Dla podniesienia wydajności tych kopalń budują obecnie centralę elektryczną, która ma być gotową we wrześniu. Czeskie ministerstwo pracy postanowiło, że na przyszłość państwo czeskie będzie preparaty radowe jedynie wypożyczało, nie będzie ich natomiast sprzedawać, a to celem utrzymania i wyzyskiwania posiadanego faktycznie w Europie monopolu.

ESKPEDYCJA POLARNA AMUNDSENA.

„Berlingske Tidende” otrzymała telegram od Roalda Amundsena, którego dosłowne brzmienie jest następujące: Radio. Normein Ataska 20. czerwca 1921. Wyjechaliśmy 8 sierpnia 1920 r. z Nornie, jednak już w kilka dni później zatrzymaliśmy nas w cieśninie Beringa zwarte lodowce. Udało się nam jednak z wielkim trudem wyrąbać kanał aż do rwącego prądu 27-ego dotarliśmy do przylądka Sordzo Kamon na brzegu azjatyckim. W tem miejscu jednak, wobec olbrzymich zapór lodowych musieliśmy uznać wszelkie nasze wysiłki za bezużyteczne. Zawinęliśmy więc do pewnej zatoki na południowym krańcu przylądka Sordzo, gdzie stanęliśmy na kotwicy. Ponieważ ostatnia nasza sruha uległa złamaniu, zmuszeni byliśmy ją naprawić. Powierzchnia lodowa, która uformowała się dn. 28 września, pękła 1-ego października. Gdy zaś powtórnie uformowana dnia 3-ego, pękła w dziesięć dni później, a my usiłowaliśmy wyruszyć w drogę, rzucił nas na pole lodowe silny wiatr północny. 9-ego listopada lód uwolnił nas znowu i wypłynęliśmy na pełne morze. Ponieważ jednak lód znajdował się od nas zaledwie o 50 łokci, przeto przysunęliśmy się do lądu możliwie jaknajbliżej. 14-ego listopada dzięki okropnej burzy sytuacja stała się krytyczna. Wreszcie 17-go uformował się już lód stały. Zima była bardzo łagodna. Steuermann, Wisting i dr. Sverdrup opuścili statek 31-ego stycznia, ażeby dokonać magnetycznych doświadczeń bardziej na południe, i powrócili dopiero 10 kwietnia. Po czytaniu oni nadzwyczaj ciekawe spostrzeżenie meteorologiczne, magnetyczne i geologiczne. Również zebrano ciekawą kolekcję etnograficzną. 27. maja opuściliśmy ciagle jeszcze zamrożoną „Maud” (nazwa statku Amundsena), ażeby zbadać przylądek północny, będący wschodnim końcem lądu azjatyckiego leżącego w wąskim miejscu cieśniny Beringa. Wszystko w porządku Wisting, Sverdrup i Olonkin z załogą pozostają na statku, aby go przyprowadzić do Seattle, gdzie lody już spłynęły. Za tydzień wyruszam sam do Seattle, ażeby wszystko przygotować do nowej wyprawy, którą zamierzam przedsięwziąć w przyszłym roku”.

PIRAMIDA CHEOPSA.

W Wiedniu wygłosił dr. Jan Robiczek odczyt o piramidzie Cheopsa, jako kluczu matematycznemu do pojęć starożytnych egipcyan o budowie świata. Olbrzymia ta piramida, wzniesiona na płaskach pustyni Egiptu, stanowiła już od lat dziesiątków przedmiot badań uczonych, usiłujących odgadnąć właściwe znaczenie tej kolosalnej budowli. Dopiero dr. F. Noetling twierdzi, że odkrył podstawową zasadę, dochodząc do wniosku, że piramida Cheopsa jest ekstraktem matematycznym i symbolem wiedzy, przekazanym przez starożytnych egipcyan potomności. Dr. Noetling twierdzi, że odkrył podstawową zasadę piramidy Cheopsa pod postacią prostej formuły matematycznej i w ten sposób rozstrzygnął zagadnienie. Każda część piramidy podaje — według niego — ze ścisłością matematyczną pewien szczegół astronomiczny, i że ze stosunku tych części do siebie odczytać można stosunek ziemi do słońca, planet itd. Największe jednak znaczenie posiada zagadnienie piramidy przez to, że sięga nawet pojęć nowoczesnej fizyki i chemii, sprowadzając, na przykład, pierwiastki chemiczne ze ścisłością liczbową do jednego jedynego prapierwiastka i pozwala przy

pierwiastkami chemicznymi wykazywać stosunki ich chemiczne formami algebraicznymi, tak samo, jak stosunek planet do ziemi.

Międzynarodowy Kongres pracowników na polu opieki nad dziećmi. W drugiej połowie lipca odbędzie się w Brukseli międzynarodowy kongres, poświęcony sprawom opieki nad dziećmi. Kongres składać się ma z przedstawicieli poszczególnych rządów oraz przedstawicieli najpoważniejszych instytucji i organizacji. Cały kongres ma się odbyć pod protektorem króla belgijskiego, wskutek czego akcja kongresu nabiera zupełnie specjalnego charakteru. Z ramienia rządu polskiego delegatem polskim na kongres został mianowany p. Jerzy Kuncewicz, kierownik wydziału opieki nad dziećmi. Wyjazd delegacji nastąpi około 12 lipca. Pomiedzy innymi sprawami ma być rozpatrywana kwestya utworzenia międzynarodowego urzędu do spraw opieki nad dziećmi. Urząd ten ma mieć cały szereg praw i przywilejów w poszczególnych państwach. Zadaniem jego będzie koncentrowanie teoretycznej i praktycznej działalności z zakresu opieki społecznej.

Metryka chrztu kompozytora. Od przebywającego w Mattsee obok Salzburga na świeżem powietrzu słynnego kompozytora modernistycznego Arnolda Schönberga, z urodzenia i pochodzenia chrześcijanina, zażądał zarząd gminy uzdrowiska urzędowego wylegitymowania się, że nie jest Żydem. Kompozytor, aczkolwiek chrześcijanin odmówił żądaniu gminy.

Dział gospodarczy.

BOLSZEWICY PRZYWRACAJĄ PODATKI.

„Ekonomiczeskaja Żyzn” pisze: Na zasadzie postanowienia konferencji ros. partji komunistycznej komisaryat finansów przystąpił do obradowania ustawy w celu nałożenia szeregu podatków i zwiększenia dochodów państwa. W tym celu postanowiono zaprowadzić taryfę kolejową, pasażerską i towarową to samo na stacjach morskich i rzecznych, a także opłatę pocztowo-telegraficzną. Następnie mają być nakładane specjalne podatki na przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe wykupywanie patentów itp. pożądanym jest przywrócenie opłaty stemplowej. Przewidziane są podatki od transakcji handlowych w mierze rozwoju handlu. Na wszystkie domy nieuprząstwowione w miastach i miejscowościach podmiejskich, a także ogrody owocowe i warzyw nie będą nałożone podatki.

Wreszcie ma być podwyższona cena produktów wydawanych ludności (z wyjątkiem robotników, urzędników sowieckich), jak sól, nafta i in. przedmioty pierwszej potrzeby, a na produkty jak tytoń, wody mineralne, wina i in. mają być nałożone podatki.

Postanowiono również zaprowadzenie państwowego monopolu ubezpieczeniowego w celu ubezpieczenia od ognia przedsiębiorstw nieuprząstwowionych, jako źródła dochodu.

Widoki cukrowe. Prezes Związku zawodowego właścicieli cukrowni, p. J. Tołkoczko udzielił prasie nast. wyjaśnień w sprawie zaopatrzenia Polski w cukier:

Sytuacja co do wydawania cukru znakomicie się poprawiła, bo nareszcie ministerya i skarbu i aprowizacyi doszły do porozumienia z Departamentem skarbowym b. dzielnicy pruskiej: na podstawie porozumienia tego przyjdzie z b. dzielnicy pruskiej do b. Kongresówki i Małopolski około 1500 wagonów cukru t. zw. blond, co łącznie z 1000 wagonów, jakie posiadamy jeszcze w Kongresówce, aż nadto wystarczy na potrzeby konsumcyi.

Do magazynów Związku w Warszawie codziennie nadchodzi po kilkanaście wagonów cukru, co pozwoli w przeciągu kilku dni pokryć zaległości względem Warszawy i okolicznych starostw. W każdym razie przez najbliższe 3 miesiące i Warszawa i cała b. Kongresówka ma zabezpieczony najpiękniejszy biały cukier „blond” z Poznańskiego. (A co otrzyma Małopolska? — Red.).

Gwałtowne przejście od systemu monopolowego do systemu wolnego handlu jest niemożliwe i niewykonalne; byłby to eksperyment, który ze względów gospodarczych i najrozmaitszych kombinacji kredytowych mógłby zrujnować większość cukrowni.

Kampania przyszła, musi stanowić okres przejściowy, a treść i forma tego okresu przejściowego powinna być ułożona przez ministrów skarbu oraz handlu i przemysłu łącznie z zarządem Związku cukrowników.

Rozpoczęcie zupełnie wolnego handlu może mieć miejsce dopiero od jesieni r. p.

